

Alles wat groeit en bloeit ...

Iedere dag buiten zijn, deel uitmaken van de seizoenen, altijd bomen, planten en dieren om je heen. Het kan haast niet anders of je bent ook bovengemiddeld geïnteresseerd in de flora en fauna die niet direct met je vak te maken heeft. En waar je toch ook weer wel mee te maken hebt. Want er is onkruid, hazen vreten aan stammen, reeën vegen hun geweien, mussen eten knoppen, spreeuwen eten bessen. Je geniet van de dieren, maar hebt er soms ook hinder van. En er zijn verschillende manieren om daar wat aan te doen als het uit de hand loopt.

De 'ploffers', zoals wij het knalapparaat noemden dat je gebruikte om met flink veel herrie de spreeuwen weg te jagen. Het geweer voor de hazen en de reeën, en een wel heel bijzonder middeltje om van de mussen af te komen die ergens eind jaren zestig in het voorjaar een keer de knoppen van de rode bessen opvrat. Met honderden en honderden tegelijk. Hait weet het nog goed.

'Ik die man van de Wildschadedienst bellen, hij zat in Gorredijk. Die vroeg me om ze met brood te voeren. Op een plekje uit het zicht. Dus ik strooien, achter het hok. Je kon de grond niet meer zien van de mussen. Dat ging zo een paar dagen, totdat ze er goed aan gewend waren. Toen kwam die man uit Gorredijk. Hij had een potje bij zich met wit spul erin en dat smeerde hij op het brood. Hij wilde er niks over vertellen, maar het was klarebare morfine. Enfin, wij strooiden dat brood, de mussen doken er op af en vervolgens kon ik de kruiwagen en de schep pakken, want ze waren allemaal onmiddellijk kassiewijle.

't Waar in één keer klaar, wel dúzzend mosken, hest 't nag nooit soa mâl syn!

Maar 't mooie van het verhaal komt nog. Dat potje was niet helemaal leeg. Die man zei tegen me: "hou dat potje maar, er komen vast nog wel een paar." En dat was natuurlijk zo. Net als bij soldaten, er blijven altijd wel een paar over. Ik weer aan de gang. Maar ik was te zuinig. Ik smeerde wel, maar net te weinig. Dus ze vielen wel om, maar niet waar ze het brood opaten. Ze vlogen op en gingen naar de overkant, naar het rijtje huizen daar. Ze gingen in de dakgoot zitten en vielen er uit. Ze belandden in de klompen en op de grond. Ze lagen overal. Kinderen speelden buiten en dachten, wat is dit raar! Dus die stopten ze in een zak en liepen ermee naar de politiekazerne een paar honderd meter verderop. Vervolgens kreeg ik bezoek natuurlijk! Ik deed alsof ik nergens van wist, belde de wildschademan in Gorredijk weer op en vertelde hem dat ik de fout was ingegaan door te zuinig te smeren. De man zei: "rustig maar, ik los het op, ik ga meteen naar de politie." En dat heeft ie gedaan. Ik heb er nooit weer wat van gehoord. Dat kon toen nog.'

Het was natuurlijk niet zo dat je je gang maar kon gaan als je last had van een of ander dier. Het mussenverhaal was eenmalig en het schieten van reeën was ook aan regels gebonden. Je had te maken met de Wildschadedienst en die bepaalde of en hoeveel je mocht schieten, nadat je had uitgelegd wat er aan de hand was. Je kreeg dan een loodje, dat moest je vastmaken aan het geschoten dier en het geheel leverde je weer in bij de Wildschadedienst. Het onderstaande verhaal speelt zich af aan het eind van de jaren vijftig. Hait vertelt het en hij en opa vader zijn de hoofdrolspelers.

'Op een gegeven moment kregen we last van reeën. Vooral van de bok die met z'n gewei langs de stammen roste. Dan nam 'ie zo maar een stuk of tien bomen achter elkaar mee. We wisten dat ze op een perceel ten noorden van ons zaten. We zagen de sporen en konden zien waar ze binnen

kwamen. Toen het beest weer een halve rij bomen had vernield, besloot opa dat het genoeg was. De bok moest dood. Mijn pake was een goede schutter, maar die was inmiddels overleden. Dus ik zei tegen mijn ouwe heer, "jij bent nu de jager, jij moet het doen. Ik zorg wel dat 'ie jouw kant op komt." Zo gezegd zo gedaan. We namen ieder onze plaats in en wachtten op de reebok. Met kleine geluidjes, een tikje met de klomp of een stokje tegen een boom, stuurde ik de bok de goede kant op. Maar er gebeurde niets. Ik snapte er niks van. Toen het me te lang duurde liep ik naar hem toe en vroeg:

"Is 'ie hier nog niet langsggegaan?"

"Jawel."

"Nou? En?"

"Jaaa ... godverdomme ... dat beesy ston dêr soa mooi ... dat kon ik niet foornander krije hoor."

Ja, de natuur is prachtig', besluit hij het verhaal.

Hait wist altijd veel vogelnestjes te zitten. Soms liet hij er eentje aan ons zien. Heel behoedzaam en alleen als de moedervogel niet op het nest zat, want hij wilde niet dat die het broedsel of de vogeltjes in de steek zou laten. Hij tilde ons dan een voor een op zodat we de eitjes of de jonge vogeltjes goed konden zien. Vervolgens gingen we snel weg om ze niet verder te storen.

Je hoort van alles om je heen als je de hele dag buiten aan het werk bent en ik kan me voorstellen dat het niet bij luisteren blijft, maar dat je ook gaat kijken welk vogeltje voor welk geluidje zorgt en dat je haast spelenderwijs leert waar en hoe ze nestelen. Als je daar tenminste oog voor hebt. Het oog is sowieso heel belangrijk, want er zijn veel dingen waar je op moet letten om op het juiste moment de goede dingen te kunnen doen. Je kijkt naar bloei, vruchtzetting, groei, rijping, kleur, vorm, naar afwijkingen daarin, naar de bomen zelf, naar het blad, je let op beestjes, ziekten, wildschade. Wat je ziet bepaalt wat je moet doen op welk moment. Spuiten, dunnen, snoeien, maaien, plukken, noem maar op.

Ook buiten het werk gaat het kijken door. Op zondag stapten we vaak in de auto om een stukje te toeren, iets te doen of te bezoeken. Hait gaf uitleg aan wat we om ons heen zagen. Zo leerden wij ook kijken, vragen stellen bij wat we zagen en conclusies trekken. Wat zegt een opgeruimd boerenerf of een boerderij met 'rotsoai om 'e deur', wat is dat voor gewas, bloeien de rododendrons hier al, de boerderijen zien er in dit deel van het land heel anders uit, hoe kan het dat dit stuk land zo nat is en het stuk ernaast niet, en ga zo maar door. Er is altijd wat te zien, je over te verwonderen en van te genieten.